

Голас Радзімы

№ 42 (1820)
20 кастрычніка 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

СТАНДАРТЫЗАЦЫЯ І МЕТРАЛОГІЯ У НАШЫМ ЖЫЦЦІ

«Дакладнасць нара-
джае дакладнасць»]
стар. 3

МУЗЕЮ ГІСТОРЫІ ВАЙНЫ — 40 ГАДОУ

«Не толькі ўспамін,
але і напамінак»]
стар. 4

ТРЫ ПАКАЛЕННІ СЯМ'І БЕЛАРУСКІХ ІНТЭЛІГЕНТАЎ

«Быццам галіны моц-
нага, прыгожага
дрэва»]
стар. 6

Удзячнасць і павагу земля-
коў заслужыла Ганна Петра-
кевіч сваёй сумленнай і карыс-
най для людзей працай. Вось ужо дваццаць сем га-
доў працуе яна нарыхтоў-
шчыцай. Дзесяткі тон раз-
настайных дароў лесу атры-
малі жыхары Беларусі за
гэты час з яе рук.
НА ЗДЫМКУ: Ганна ПЕТРА-
КЕВІЧ на грыбаварным
пункце.
[Артыкул «Гаспадары зялё-
ных кладовак» змешчаны на
3-й стар.]
Фота С. КРЫЦКАГА.

падзеі • людзі • факты

НА XXXVIII СЕСІІ ААН

ВЫСТУПЛЕННЕ
КІРАЎНІКА
ДЭЛЕГАЦЫІ
БЕЛАРУСКАЙ ССР

Кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР міністр замежных спраў Беларусі А. Гурыновіч выступіў у агульнай дыскусіі на XXXVIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. У пачатку свайго выступлення ён адзначыў, што напружанасць у свеце дасягнула зараз вельмі небяспечнага ўзроўню. Ускладненне становішча адбываецца таму, што Злучаныя Штаты Амерыкі, перш за ўсё, а таксама іх бліжэйшыя ваенна-палітычныя саюзнікі адкрыта праводзяць курс на падрыў асноў міру і міжнароднай бяспекі. Зыходзячы са сваіх імперскіх амбіцый, яны спрабуюць навязваць свету сваю імперыялістычную волю, выкарыстоўваючы сілу або запалохваючы ёю, уключаючы і пагрозу пусціць у ход ядзерную зброю.

У пытаннях ракетнай зброі ў Еўропе, сказаў далей А. Гурыновіч, ЗША, відаць, спадзяюцца, што можна, маўляў, прымусіць СССР мець нуль ракет пры нулі іх скарачэння для НАТО, або, згодна з апошняй прапановай ЗША, прымусіць СССР скараціць свае ракеты сярэдняй дальнасці і дазволіць размяшчэнне ў Еўропе новых амерыканскіх ракет у дапаўненне да ядзернага патэнцыялу, які ўжо мае НАТО. Такі падыход у корані супярэчыць прызнаванаму ААН прынцыпу ненавіснення ўроні інтарэсам бяспекі іншых дзяржаў, прынцыпу роўнасці і аднолькавай бяспекі.

Кіраўнік дэлегацыі БССР дэталёва спыніўся на новых прапановах Савецкага Саюза аб асуджэнні ядзернай вайны і замарожванні ядзернай зброі, унесеныя на разгляд XXXVIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

Далей А. Гурыновіч ахарактарызаваў агрэсіўную палітыку ЗША ў іншых раёнах свету: Міжземным моры і Персідскім заліве, у Азіі і на Далёкім Усходзе, у Афрыцы і Цэнтральнай Амерыцы, Карыбскім басейне...

Кіраўнік дэлегацыі БССР падкрэсліў неабходнасць узмацнення дзеянняў міралюбівых народаў, каб прывесці ход міжнародных падзей у адпаведнасць са Статутам ААН, захоўваючы, а не падрываючы яго, каб адгукнуцца на спадзяванні народаў, якія выступаюць за мір, разбраенне, су-

МІЖНАРОДНЫЯ КАНТАКТЫ

ДРУЖБЫ ДОБРЫ ПЛЁН

У Мінску прайшлі Дні чэхаславацкай эканомікі і тэхнікі, удзел у якіх прыняла дэлегацыя ЧССР на чале з намеснікам старшыні ўрада Славацкай Сацыялістычнай Рэспублікі Юліусам Ганусам.

Выступаючы на цырымоніі адкрыцця Дзён, Ю. Ганус падкрэсліў, што эканамічныя, гандлёвыя і культурныя сувязі паміж Савецкай Беларуссю і сацыялістычнай Чэхаславацкай плённа развіваюцца. На прадпрыемстве «ЗТС-Марцін», напрыклад, выпускаюцца рукавікі для беларускіх самалетаў. Цесныя кантакты ўстаноўлены паміж вытворчымі калектывамі надшышнікавага завода ў Мінску і аднапартыйных прадпрыемстваў у Брно і Прэшаве, паміж «Гомсельмашам» і «Аграбудам». На заводах Беларусі экспloatуюцца металарэзныя станкі, энергетычнае і ліцейнае абсталяванне чэхаславацкай вытворчасці. А ў ЧССР добра вядомыя вырабы беларускіх прадпрыемстваў: сіласныя камбайны, грузавыя аўтамабілі, трактары, халадзільнікі і інш.

На працягу некалькіх дзён у Савецкім Саюзе адбываліся ўрачыстасці, прысвечаныя 40-й гадавіне Войска Польскага. Удзел у іх прынялі ветэраны другой сусветнай вайны, пасланцы польскай моладзі, якія прыбылі ў СССР з поездам дружбы.

Шырока святкавалася гэтая знамянальная дата на беларускай зямлі. Бо менавіта тут, пад вёскай Леніна, што на Магілёўшчыне, 12 кастрычніка 1943 года Першая Польская пяхотная дывізія імя Тадэвуша Касцюкі, сфарміраваная на тэрыторыі Савецкага Саюза з польскіх патрыётаў і ўзброеная савецкай тэхнікай, прыняла першы бой з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Перамога дасталася тады дарагой цаной. У баі за вышыню 215,5, за спаленыя гітлераўцамі Леніна і суседнія з ім вёскі загінула каля дзвюх тысяч савецкіх і больш за 500 польскіх воінаў. Але сумесна пралітая кроў, гераічнае імкненне адстаяць сваю свабоду і незалежнасць навікі здружылі нашы народы, сталі фундаментам савецка-польскага братэрства па зброі.

На ўрачыстасці ў Леніна сабраліся былыя ўдзельнікі бітвы, партыйныя і ўрадавыя дзеячы Беларусі, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый і працоўных калектываў, воіны Савецкай Арміі. На свята прыехалі ветэраны і воіны народнага Войска Польскага, польскія камсамольцы і харцэры.

Удзельнікі ўрачыстасцей наведалі музей савецка-польскай баявой садружнасці, які размешчаны на той гістарычнай вышыні. Да магіл воінаў, загінуўшых пад Леніна, былі ўскладзеныя кветкі і янкі.

Адбыўся многалюдны мітынг. Выступіўшы на ім кіраўнік поезда дружбы з ПНР генерал Эдвард Дыска

працоўніцтва і сацыяльную справядлівасць. Беларуска ССР, сказаў у заключэнне свайго выступлення А. Гурыновіч, поўная рашучасці аб'яднаць свае намаганні з усімі міралюбівымі краінамі, каб захаваць і ўмацаваць мір на зямлі, дабіцца рэальных зрухаў у пытаннях разбраення, вырашаць усе існуючыя праблемы шляхам перагавораў, паважаючы суверэнныя правы і законныя інтарэсы народаў.

Дэлегацыя ЧССР пабывала на Мінскім заводзе халадзільнікаў, Беларускай аўтамабільнай заводзе ў Жодзіна, іншых прадпрыемствах, наведала некаторыя калгасы і саўгасы. У Беларускай рэспубліканскім ДOME мадэль член дэлегацыі прысутнічалі на дэманстрацыі адзінства чэхаславацкай вытворчасці. Госьці пазнаёміліся таксама з гістарычнымі мясцінамі Мінска і яго ваколіц.

У памяшканні Гандлёва-прамысловай палаты БССР была арганізавана выстаўка чэхаславацкага знешнегандлёвага аб'яднання «Меркуры». Экспанавалася абсталяванне для прадпрыемстваў грамадскага харчавання, медыцынскіх устаноў, сферы бытавога абслугоўвання.

Мерапрыемствы, якія прайшлі ў рамках Дзён эканомікі і тэхнікі ЧССР, безумоўна, паспрыяюць далейшаму паглыбленню чэхаславацка-савецкага супрацоўніцтва.

НА ЗДЫМКУ: чэхаславацкія спецыялісты каля аднаго са стэндаў выстаўкі аб'яднання «Меркуры».

У БАЯХ АДСТАЯЛІ ВЯСНУ

падкрэсліў, што дзякуючы бескарыслівай дапамозе Краіны Саветаў, сацыялістычным пераўтварэнням, Польшча займае дастойнае месца сярод іншых краін. Яе незалежнасць і бяспека ў рамках Варшаўскага Дагавора ствараюць неабходныя ўмовы для далейшага руху наперад, актыўнага ўдзелу ў міжнародным рэвалюцыйным працэсе. Пераможны шлях, пачаты тут, у вас, і з вашай дапамогай, сказаў Э. Дыска, працягваецца.

Аб непарушнасці дружбы двух народаў, заваёў сацыялізму гаварылі на мітынг генеральны консул ПНР у Мінску Я. Рачкоўскі, удзельнік баёў пад Леніна І. Левічаў, навучэнка ліцэя Катажына Лапай і іншыя прамоўцы.

Свята ў Леніна завяршылася вялікімі канцэртамі майстроў мастацтваў БССР і калектываў мастацкай самадзейнасці Магілёўшчыны.

40-й гадавіне Войска Польскага быў прысвечаны ўрачысты вечар у Мінску. Да гэтай падзеі была прымеркавана і Дэкада польскай кнігі.

У час знаходжання на Беларусі польскія госці — удзельнікі поезда дружбы наведалі Дом-музей І з'езда РСДРП, пазнаёміліся з іншымі выдатнымі мясцінамі Мінска. Яны пабывалі на прамысловых прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах рэспублікі, дзе ім быў аказаны цёплы прыём.

НА ЗДЫМКАХ: ветэраны Войска Польскага, удзельнікі бітвы пад Леніна Уладзіслаў ЦЫВІНСКІ (злева) і Адам ЖАБРОЎСКІ гутараць з работніцай галоўнага канвеера Мінскага трактарнага завода Вольгай КНІШ; музей савецка-польскай баявой садружнасці ў Леніна.

КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

«ВЕНЕРА-15»
І «ВЕНЕРА-16» —
НА АРБІЦЕ

Савецкай касманаўтыкай зроблены новы крок у даследаванні планет Сонечнай сістэмы. Міжпланетныя аўтаматычныя станцыі «Венера-15» і «Венера-16», пераадолеўшы за 130 сутак палёту адлегласць 330 мільёнаў кіламетраў, дасягнулі наваколля Венеры і былі выведзены на арбіту вакол планеты.

Асноўнай мэтай палёту станцый па арбіце штучнага спадарожніка Венеры з'яўляецца правядзенне комплексных дыстанцыйных даследаванняў паверхні планеты і яе атмасферы.

СЯБРОЎСКІЯ СУВЯЗІ

КАНТАКТЫ СТУДЭНТАЎ

Даўняя дружба звязвае навучэнкаў Пінскага гідромеліярацыйнага тэхнікума і Магдэбургскай інжынернай школы ў ГДР. Летам студэнты гідромеліярацыйнага тэхнікума выязджаюць на азнамленча-вытворчыя практыку ў брацкую краіну, а навучэны інжынернай школы — у Беларусь.

Вось і сёлета навучэны тэхнікума працавалі ў арганізацыях воднай гаспадаркі ГДР, пазнаёміліся з гідратэхнічнымі збудаваннямі на Эльбе. У рамках культурнай праграмы яны наведалі Лейпцыг, Эрфурт, Патсдам, пабывалі ў літаратурным музеі Гётэ, берлінскім Трётпаў-парку, у Бухенвальдзе.

Навучэны інжынернай школы з ГДР працавалі на меліярацыйных аб'ектах Палесся. Яны наведалі менавіта комплекс у Брэсце, пазнаёміліся са славуцкімі Мінска і Кіева, усклалі кветкі да Вечнага агню ў Хатыні.

ВІЦЕБСК —
ФРАНКФУРТ-НА-ОДЭРЫ

Больш як дзесяць гадоў курсіруюць паязды Дружбы з Віцебска ў Франкфурт-на-Одэры ГДР, а з акругі-пабраціма — на Віцебшчыну. За гэты час звыш чатырох тысяч прадстаўнікоў Віцебшчыны і акругі Франкфурт-на-Одэры гасцілі адзін у аднаго.

Такі поезд з візітам дружбы зноў нядаўна пабываў у вобласці. 350 лепшых пасланцоў розных галін народнай гаспадаркі на працягу пяці дзён

знаёміліся з Віцебшчынай. Сябры з ГДР наведалі многія гарады і раёны, прадпрыемствы і ўстановы, калгасы і саўгасы, навучныя ўстановы, сустракаліся з партыйнымі, савецкімі, прафсаюзнымі, гаспадарчымі работнікамі, перадавікамі і наватарамі вытворчасці, вывучалі вопыт, устанавілі новыя адрасы дружбы і дзелавыя кантакты.

ПАШАНА ЗА ПРАЦУ

УЗНАГАРОДА —
«МАСКВІЧ»

Высока ацэнена праца механізатара эксперыментальнай базы імя Кульнева Верхнядзвінскага раёна Генадзя Грачухі. Галоўны камітэт ВДНГ СССР узнагародзіў перадавога земляроба Дыпломам гонару і аўтамабільнай «Масквіч-412».

Прызёрамі ВДНГ сталі яшчэ 29 лепшых механізатараў Віцебшчыны. У іх ліку Антон Бараноўскі з саўгаса «Яблынька» Глыбоцкага, Мікалай Урбан з калгаса імя Леніна Верхнядзвінскага, Дзмітрый Вардаманкі з калгаса «Ударнік» Аршанскага, Павел Лаўрыянц з калгаса імя Чарняхоўскага Браслаўскага раёнаў і іншыя. Усе яны адзначаны памятнымі падарункамі, дыпламамі і ўзнагародамі галоўнай выстаўкі краіны.

ПОШУНІ ВУЧОНЫХ

ВУГОР НЕРАСТУЕ
Ў ЛАБАРАТОРЫІ

Абвергнуўшы традыцыйны погляд на вугра як на рыбу, якая не растуе выключна ў Саргасавым моры, вучоны інстытута заалогіі АН БССР упершыню ў свеце атрымалі біялагічна жыццязойкую ікру вугроў, якіх утрымлівалі ў лабараторных умовах. З перыядам у некалькі дзён кожнай рыбіне (у эксперыменце занята 40—50 вугроў) уводзіўся прэпарат на аснове гармона «высыявання», атрыманага ад рыб іншых відаў. Праз паўтара месяца пасля пачатку ін'екцый самцы былі гатовы да апладнення. Самкам жа для прадаўжэння роду неабходны былі яшчэ чатыры з паловай месяцы гарманальнай стымуляцыі. Вучоныя дамагліся стопрацэнтнай жыццязойкасці ікрынак: прыкладна на мільёну ад кожнай самкі. Цяпер перад вучонымі стаіць чарговая задача: атрымаць у лабараторыі малюўку, з якой можна было б выгадаваць самую вольналюбівую ў свеце рыбу.

БАГАЦЦЕ ЛЯСОЎ — ЛЮДЗЯМ

ГАСПАДАРЫ ЗЯЛЁНЫХ КЛАДОВАК

У СПОМНІЦЕ, паважаныя землякі, колькі радасці зведвалі вы ў дзяцінстве, вяртаючыся з лесу з поўнымі кошыкамі грыбоў і ягад. Успомніце наварысты грыбны суп, якім карміла вас маці, кампоты і варэнні з чарніц і брусніц. Мы заўсёды з задавальненнем упрыгожваем свой стол ляснымі ласункамі. Для соцень тысяч людзей паходы за грыбамі і ягадамі з'яўляюцца прыемным і карысным адпачынкам. Але сёння большасць насельніцтва рэспублікі жыве ў гарадах. А ў мітуслівым гарадскім жыцці не заўсёды выкраіш час для паездкі за горад. Што ж, і гэта не бяда. У магазінах «Дары прыроды» мы можам набыць розныя ягады, джэмы, варэнні, арэхі, салёныя, марынаваныя і суханыя грыбы. Хто ж клапоціцца аб тым, каб гэтыя прадукты трапілі да гараджан? З некаторымі з гэтых людзей мне давалося нядаўна пазнаёміцца.

...Каля пятнаццаці кіламетраў ад райцэнтра Міёры Віцебскай вобласці машына ішла праз лес, пакуль з узгорка не паказалася прыгожае возера. Амаль ля самага берага стаіць дом з гаспадарчымі пабудовамі. На адной з пабудов шылда «Нарыхтоўчы пункт». Гаспадыня яго — Галіна Петракевіч — вядомы ў наваколлі чалавек. Людзі называюць яе проста Пятроўнай, гэтым самым як бы падкрэсліваючы сваю любоў і павагу да жанчыны, якая вольна многа гадоў запар з'яўляецца адным з лепшых нарыхтоўшчыкаў у раёне.

— Працую на гэтым пункце з 1956 года,—пачала размову Галіна Пятроўна.—Мы жывём на хутары побач з лесам, відаць таму мне і праранавалі заняцца нарыхтоўкамі. Спачатку баялася, што не спраўлюся. Аднак першы год адразу прынес удачу. Ён выдаўся багатым на грыбы, іх мы нарыхтавалі тады цэлых дванаццаць тон.

З вялікім хваляваннем пры-

мала Ганна Петракевіч першую заслужаную ўзнагароду за сваю працу — Ганаровую граматы. Было прыемна, што яе працу і старанне заўважылі людзі. Натуральна, што выконваць план нарыхтовак адной было проста не пад сілу. Добрым памочнікам стаў муж Аляксандр Анікеевіч. Але і гэтага было мала. Давалося звярнуцца за дапамогай да людзей. І яны ахвотна адгукнуліся. Цяпер усё навакольнае насельніцтва памагае збіраць дары лесу. Ахвотна ўключаюцца ў гэтую справу і студэнты, якія прыязджаюць сюды, каб аказаць дапамогу ў правядзенні сельскагаспадарчых работ.

— Але самыя надзейныя мае памочнікі. — гэта дзеці,— гаворыць Ганна Пятроўна.— Мясцовыя школьнікі ахвотна ідуць са мной у лес, калі б я ні напросіла. Дзеці бегаюць і гуляюць у лесе, збіраючы грыбы. Потым мы абедаем на прыродзе, вядзем цікавыя гутаркі.

Дарэчы, варта адзначыць, што ўдзел у нарыхтоўках выгадны і матэрыяльна. Асабліва ў апошнія гады, калі былі павышаны закупачныя цэны. Цяпер за кілаграм сырых грыбоў, напрыклад, выплачваецца семдзесят капеек, за кілаграм журавін адзін рубель восемдзесят капеек. Многія школьнікі за сезон зарабляюць звыш двухсот рублёў.

— Ну, а пасля збору ўсю работу робім ужо мы з мужам,—працягвала свой расказ Ганна Петракевіч.—Тут у нас побач з домам абсталяваны грыбаварны пункт, ёсць сушыльнікі. Варым грыбы, перакладваем іх у бочкі, а потым адпраўляем у раённую нарыхтоўчую кантору.

Але не толькі грыбамі і ягадамі займаецца Ганна Пятроўна. Тысячы людзей нават і не падазраюць, што ў нечым і ёй яны абавязаны збаўленнем ад сваіх хвароб і немацаў. За лета яна нарыхтоўвае па некалькі тон каштоўнай сы-

равіны для медыцынскай прамысловасці — лекавых траў. У іх Ганна Пятроўна разбіраецца вельмі добра. Веды набытыя з кніг і шматгадовай практыкі. Нярэдка і мясцовыя жыхары звяртаюцца да яе за парадамі, які настой або прымочку выкарыстаць ад той або іншай хваробы. Дапамагае.

— Ганну Петракевіч мы вельмі цэнім,—сказаў пры сустрэчы дырэктар Міёрскай райнарыхтоўчай канторы Іван Юхно,—але, вядома ж, яна не адна. У раёне працуе восем такіх пастаянных нарыхтоўшчыкаў і дзесяткі чалавек падключаюцца да іх летам і ўвосень. Яны праводзяць першасную апрацоўку прадуктаў і адпраўляюць іх нам. Наша спажывецкая кааперацыя мае ўласныя прадпрыемствы, дзе і перапрацоўваецца нарыхтаваная прадукцыя. Раён пастаўляе звыш трыццаці відаў розных прадуктаў.

Іван Яўстаф'евіч раскажаў

таксама, што ўся гэта работа праводзіцца на аснове спажывецкай кааперацыі, гэта значыць на падставе добраахвотнага аб'яднання грамадзян для сумесных закупаў, вытворчасці спажывецкіх тавараў і продажу іх членам кааперацыі і насельніцтву. Для развіцця ў людзей большай зацікаўленасці ў нарыхтоўцы і вытворчасці прадукцыі, райспажывсаюз набывае і прадае членам кааперацыі неабходныя ім прамысловыя тавары. Раённыя спажывецкія саюзы з'яўляюцца членамі абласных саюзаў. А ўсёй працай кааператараў у рэспубліцы кіруе Белкаапсаюз.

— Дзейнасць спажывецкай кааперацыі шматгранная, — паведаміў намеснік начальніка Галоўнага ўпраўлення нарыхтовак Белкаапсаюза Валерый Студзёны. — Нарыхтоўка дароў лесу толькі адзін яе бок. Кааператары забяспечваюць сыравінай медыцынскую прамысловасць. Мы нарыхтоўваем таксама і многія віды сельскагаспадарчай прадукцыі і прадаем яе насельніцтву.

Белкаапсаюз кіруе работай 15 гарадскіх кааператывных аб'яднанняў рэспублікі, якія маюць у нашых гарадах 110 магазінаў «Дары прыроды». Па-мойму, іх назва гаворыць сама за сябе. Менавіта тут гараджане могуць набыць усё тое, што даюць нам лясны Беларусі, іншых рэспублік, з якімі мы супрацоўнічаем. Гэтыя магазіны ўплываюць на цэны рынку. У нас цэны заўсёды на 10—15 працэнтаў ніжэйшыя. Але самае галоўнае, вядома, гэта больш поўнае задавальненне патрэб насельніцтва ў самых разнастайных прадуктах харчавання.

Прадукцыя беларускіх кааператараў добра вядома і за мяжой. Дзесяткі фірм сарака краін свету падтрымліваюць гандлёва-эканамічныя сувязі з Белкаапсаюзам.

Рыгор ФАМЕНКА.
НА ЗДЫМКУ: у адным з мініскага магазінаў «Дары прыроды».

ЭТАЛОННАЯ БАЗА БЕЛАРУСІ—АДНА З САМЫХ БУЙНЫХ

І ДАСКАНАЛЫХ У САВЕЦКІМ САЮЗЕ

ДАКЛАДНАСЦЬ НАРАДЖАЕ ДАКЛАДНАСЦЬ

Як толькі з'яўляецца на свет новы чалавек, першае, што мы даведваемся пра яго —гэта рост і вага немаўляткі. Мы часам нават не задумваемся, наколькі трывала і пырока ўвайшлі ў наша жыццё паняцці метралогіі — навукі аб сістэмах мер і вагі. Яны наскрозь працінаюць не толькі вытворчую сферу, але і быт кожнага чалавека. Усё наша жыццё пабудавана на строгім уліку колькасці і якасці. Ды і само яго, як такое, мы фіксуем дзякуючы сістэме адліку часу. І можаце ўявіць сабе, які пачаўся б хаос у гэтым разнастайным свеце вымрэнняў, калі б не было ў нас эталонаў.

Эталоны — гэта захавальнікі найвышэйшай дакладнасці. На іх звяртаюць час, даўжыню, частату і многае іншае ў маштабах дзяржаў і ўсёй планеты. Краіны, якія ствараюць эталоны, лічаць іх сваім нацыянальным набыткам.

Усё пра эталон вы даведаетесь, калі пабываеце ў Беларускім рэспубліканскім цэнтры стандартызацыі і метралогіі (БРЦСМ). Месціцца ён у чатырохпавярховым будынку на Старавіленскім тракце Мінска. Праўда, будынак гэты стаў ужо цеснаваты для цэнтры, які ўключае ў сябе больш пяцідзсят лабараторый, дзесяткі аддзелаў. Тут знаходзіцца унікальнае правяральнае абсталяванне, вядзецца цікавая навукова-даследчая работа. Не-

здарма эталонная база найбуйнейшая рэспублікі лічыцца адной з самых буйных і дасканалых у СССР.

Пра ступень дасканаласці беларускіх эталонаў сведчаць такія прыклады. Эталон часу і частаты можа назапасаць памылку ў 1 секунду толькі за 30 тысяч гадоў. Гэты камплект электронных прыбораў працуе на квантавых генераторах. Працуе круглы суткі. Таму, зразумела, і дзякуратва навуковых супрацоўнікаў тут таксама кругласутачнае.

Ці, возьмем, эталон масы— ён «мае справу» з тысячнымі долямі міліграма. Гэта значыць, што можна ўзважыць нават не кропку, якую вы бачыце на гэтай старонцы, а яе мізэрную частку.

Лепшым сусветным дасягненням адпавядаюць і спецыяльныя эталоны, створаныя для практычных патрэб прамысловасці, сельскай гаспадаркі, аховы здароўя насельніцтва і акаляючага асяроддзя. Надзвычайную дакладнасць мае эталон люксметра, прыбора, які вызначае ступень асветленасці рабочага месца. Дарэчы, у БРЦСМ люксметры прывозяць правярць нават з прыбалтыйскіх рэспублік і Маскоўскай вобласці. Высокай дакладнасцю характарызуецца і эталон рН-метра — гэты прыбор прымяняюць у клініках для вызначэння кіслотнасці страўніка.

На адпаведнасць стандар-

ту ў БРЦСМ правяраецца не толькі вымяральная тэхніка. Самую пільную экспертызу праходзіць тут усё, што выпускае прамысловасць рэспублікі. Нават харчовыя прадукты, перш чым трапіць на прылавак магазіна, уважліва правяраюць работнікі цэнтры стандартызацыі і метралогіі. Напрыклад, хлеб, пробы якога дастаўляюцца сюды з хлебазаводаў Мінска і іншых гарадоў Беларусі, павінен утрымліваць поўны працэнт вільгаці і тлушчу, мець поўную порыстасць. Калі хаця б адна з гэтых абавязковых умоў парушана, вінаватых будучь мець, як кажуць, вялікія непрыемнасці. Бывае і такое, што работнікі БРЦСМ, выявіўшы недапаведнасць прадукцыі стандарту, забараняюць яе выпуск. У такім выпадку на кіраўнікоў прадпрыемства накладваюцца эканамічныя санкцыі.

Адным словам, стандартызацыя — рэч усеабдымная. Яна закранае і чаравікі, якія мы набываем у магазіне, і шніцаль, які нам падаюць у сталовы. Усё павінна адпавядаць узору! Анархія тут недапушчальная. Нават папера, на якой надрукаваны гэтыя радкі, перш чым трапіць у друкарню, была ўважліва правярана на адпаведнасць стандарту ў Беларускім рэспубліканскім цэнтры стандартызацыі і метралогіі...

Ірына САЗАНОВІЧ.

Баранавічы-цэнтральныя — адна з буйнейшых чыгуначных станцый рэспублікі. Адкажныя задачы, што стаяць перад яе калектывам, вялікі аб'ём выконваемых ім работ. І баранавіцкія чыгуначнікі многае робяць на павелічэнню прапускання здольнасці станцыі. За апошнія гады тут укаранена многа тэхнічных навінак, механізаваны ўсе працаёмкія працэсы. Удасканальваецца тэхналогія розных апераций. Гэтану ў многім садзейнічае прымяненне аўтаматыкі. Звыш ста стрэлчанікаў пераведзены на больш кваліфікаваную работу з укараненнем цэнтралізаванай электрасістэмы пераключэння стрэлак. Укараненне ў вытворчасць навінак тэхнікі дазваляе палепшыць умовы работы чыгуначнікаў, скарачае час фарміравання саставаў, садзейнічае павелічэнню перавозак грузаў. Цяпер калектыву станцыі рыхтуецца да стварэння сумешчанай таварна-тэхнічнай службы на базе ЭВМ. Ужо атрымана і асвойваецца

мікрапрацэсарная апаратура. НА ЗДЫМКАХ: начальнік тэхканторы станцыі Ніна РАЗУМКОВА; адзін з лепшых саставіцеляў паяздоў Рыгор ДЗІК. Фота Э. КАБЯКА.

«МЫ ЗА ДИАЛОГ СО ВСЕМИ, КОМУ ДОРОГ МИР»,

— ЗАЯВИЛ В ИНТЕРВЬЮ КОРРЕСПОНДЕНТУ АПН ЗАМЕСТИТЕЛЬ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ КОМИТЕТА МОЛОДЕЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ СССР Сергей УЛИН.

— Рассматриваете ли вы антивоенное движение молодежи как силу, способную решительно повлиять на исход борьбы за сохранение мира?

— Я убежден, что сегодня ни один политический деятель не может не считаться с антивоенным, антиядерным движением. А молодежь в нем играет если не основную, то очень важную роль. Я также убежден, что если различные течения в движении молодых борцов за мир сплотятся, то они смогут повлиять на конкретные решения своих правительств. И наша планета вернется к разрядке.

— Различные течения — это клерикалы и атеисты, радикалы и консерваторы. Возможно ли их единство?

— Приведу такой пример. Три года назад при участии Комитета молодежных организаций СССР была создана Общественная структура сотрудничества молодежи и студентов (ОССМС). В ее работе участвуют коммунисты и демократы, либералы и молодые католики, центристы и социал-демократы — словом, представители практически всех политических течений Европы.

— И каков практический результат совместной деятельности в рамках ОССМС?

— По мнению наблюдателей, после создания ОССМС европейское антивоенное движение молодежи стало более мощным. Появилось много новых совместных акций и кампаний. Так, по решению ОССМС теперь ежегодно проводится День действий молодежи и студентов за разоружение. В прошлом году в митингах и манифестациях, посвященных этому Дню, участвовало около 20 миллионов юношей и девушек СССР. Я бы хотел подчеркнуть эту цифру, потому что западная пресса умалчивает об истинных масштабах антивоенного движения советской молодежи.

— Какова сейчас, на ваш взгляд, главная задача молодежного движения за мир?

— Сегодняшняя задача предельно ясна — не допустить размещения новых американских ракет в Западной Европе. В западной прессе часто, касаясь антивоенного движения молодежи СССР, пишут, что оно выступает только против «чужих» ракет, против НАТО. Но ведь есть еще и советские ракеты, есть Варшавский Договор...

— Представим себе на минуту, что антивоенное молодежное движение СССР обратилось к Советскому правительству с вопросом: «Почему существует Варшавский Договор? Мы не хотим, чтобы он существовал».

А нам ответят: «И мы не хотим. И не хотели». И напомнят, что когда была создана Североатлантическая оборонительная организация, то СССР хотел вступить в нее, коль скоро она оборонительная, но его не приняли. В то же время страны, развязавшие вторую мировую войну, которая унесла 50 миллионов жизней (и в том числе 20 миллионов в Советском Союзе), туда приняты были.

Что же касается Варшавского Договора, то он был создан в противовес НАТО, которая, по существу, заняла отнюдь не оборонительные позиции — ведь с ее подачи началась, например, «холодная война».

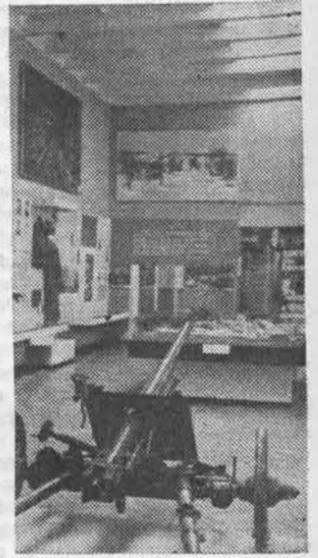
Вот почему мы говорим: «Нет НАТО, нет Варшавскому Договору, нет никаким другим военным блокам!», «Нет ядерному оружию ни на Западе, ни на Востоке, нигде в мире!»

Под этими лозунгами, в частности, летом нынешнего года прошла крупная антивоенная акция молодежи СССР «Я голосую за мир». В ней приняло участие 70 миллионов юношей и девушек.

— С какими молодежными организациями КМО СССР поддерживаете сегодня контакты?

— Их больше 1350 — международных, региональных, национальных организаций из 140 стран. Со многими из них мы имеем сходные позиции, с некоторыми нас объединяет лишь убеждение, что путь к миру лежит через диалог, а не через конфронтацию.

Интервью вел Андрей ЛОСКУТОВ.

СЮДЫ ПРЯХОДЗЯЦЬ ЛЮДЗІ З УСЕЙ ПЛАНЕТЫ

НЕ ТОЛЬКІ ЁСПАМІН, АЛЕ І НАПАМІНАК

Калі пагартаць кнігу водгукаў, можна пачаць, што заламі Беларускага дзяржаўнага музея Вялікай Айчыннай вайны прайшлі прадстаўнікі амаль усіх краін свету.

Гэтымі днямі споўнілася 40 гадоў з дня заснавання музея.

З нагоды юбілею намеснік дырэктара музея па навуковай частцы Генадзь БАРКУН даў кароткае інтэрв'ю нашаму карэспандэнту Ігару ГЕРМЕНЧУКУ.

— Сёння Беларускае дзяржаўнае музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны — самае буйное ў рэспубліцы сховішча дакументаў і рэліквій мінулай вайны. А з чаго пачыналі, якая, уагуле, гісторыя стварэння музея?

— Наш музей пачаў стварацца задоўга да пераможнага сканчэння вайны, калі значная частка Беларусі была яшчэ акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У кастрычніку 1943 года Беларускае штаб партызанскага руху накіраваў у многія партызанскія злучэнні і атрады радыёграмы — збіраць экспанаты для музея: партыйны і камсамольскі друк, сцягі, трафейны рыштунак і зброю. У невялікай драўлянай хатцы на Віцебшчыне адкрылася тады першая экспазіцыя, дзе былі выстаўлены карціны мастакоў-партызан.

Пасля вызвалення нашымі войскамі сталіцы Беларусі адзін з нямногіх ацалелых будынкаў горада Мінска займаў рэспубліканскі музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Ён расчыніў свае дзверы для наведвальнікаў 7 лістапада 1944 года.

Сёння ў фондах нашага музея дзсяткі тысяч экспанатаў, якія месцяцца ў 32 залах агульнай плошчай каля чатырох тысяч квадратных метраў. Аснову гэтага фонду, залатую яго частку, складаюць матэрыялы пра людзей: фотаздымкі, дакументы, баявыя ўзнагароды, аса-

бістыя рэчы воінаў Савецкай Арміі, партызанаў і падпольшчыкаў, працаўнікоў савецкага тылу.

Цікаваць да музея пастаянна расце. Сюды прыходзяць людзі з усёй планеты. Штогод яго наведваюць звыш 400 тысяч чалавек.

— Але музей — гэта, напэўна, не толькі экспанаты...

— Гэта яшчэ і сустрэчы з жывымі героямі, тымі, хто ў часы суровых ваенных выправаў адстаяў свабоду і незалежнасць нашай Радзімы, вызваліў народы Еўропы ад фашысцкай тыраніі. Узрост і старыя раны — не перашкода. Былыя воіны і партызаны заўсёды прымаюць запрашэнні, прыходзяць у музей, каб выступіць перад моладдзю, едуць з нашымі прадстаўнікамі ў калгасы і саўгасы, на прадпрыемствы.

У адной з лепшых залаў музея — Урачыстай — прымаюць у піянеры, уручаюць камсамольскія білеты, урадавыя ўзнагароды.

Музей — гэта яшчэ і тая вялікая навука-даследчая і асветніцкая работа, якую вядзе наш калектыў.

— Генадзь Іванавіч, вы казалі, што цікаваць да музея пастаянна расце. Чым гэта можна растлумачыць — ці адным толькі жаданнем людзей больш даведацца пра мінулы вайну?

— Безумоўна, людзі прыходзяць сюды перш за ўсё менавіта з такой мэтай. Але гэта не проста цікаваць дзеля цікавасці. Ва ўспрымання сённяшняга чалавека мінулая вайна — не толькі ўспамін, але і напамінак. Наведваюшы наш музей, многія пакідаюць у кнізе водгукаў такі запіс: «Гэта не павінна паўтарыцца, нельга дапусціць новага сусветнага пажару!»

НА ЗДЫМКАХ: будынак Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны; адна з залаў музея — Партызанская.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ГАРАДСКАЯ І ВЯСКОВАЯ ШКОЛА: АГУЛЬНАЕ І АДМЕТНАЕ

УСЁ ЛЕПШАЕ — ДЗЕЦЯМ

Жылы мікрараён Зялёны Луг-5 — адзін з лепшых у Мінску. Арыгінальная архітэктура пабудовы, зручная планіроўка кватэр, побач — лес... Не задавальняла жыхароў толькі тое, што некаторы час іх дзеці там даводзілася даволі далёка хадзіць у школу. Пра гэта яны і паведамілі сваіму дэпутату ў Вярхоўным Савеце СССР Генадзю Барташэвічу. Выконваючы наказ выбаршчыкаў, ён паставіў у кампетэнтных органах рэспублікі пытанне аб будаўніцтве ў мікрараёне Зялёны Луг-5 новай сярэдняй школы, дабіўся яго станоўчага вырашэння.

За аснову быў узятая найвышэй праект школы на 1176 месцаў. Прасторныя, светлыя класы і кабінеты, якіх хопіць для заняткаў у адну змену. У асобны блок вынесены спартыўная і актавая залы, сталовае. Ёсць спецыяльнае памяшканне для падрыхтоўчага аддзялення, куды дзятву прымаюць з шасцігадовага ўзросту. Старэйшыя школьнікі не будуць перашкаджаць ім у час двухгадзіннага дзённага сну. Пры школе ёсць выдатны спартыўны гарадок. Каштуе такі комплекс больш мільёна рублёў. У пачатку 1983 года будаўнікі прыняліся за работу, а 1 верасня новая школа расчыніла для дзяцей свае дзверы.

Дададзім, што сёлета ў Мінску занят-

кі пачаліся ў сямі новых школах. І гэта — звычайная з'ява, паколькі ў Савецкім Саюзе падростаючае пакаленне забяспечваецца ўсім неабходным у першую чаргу. У 1972 годзе ў Беларусі была распрацавана першая ў краіне рэспубліканская схема развіцця і размяшчэння школьнай сеткі. БССР адрозніваецца ад іншых саюзных рэспублік маланаселенасцю тэрыторыі, таму месцы будучага будаўніцтва школ уяўляліся з перспектывамі развіцця прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

Цяпер гэта схема, пасля адпаведнай дапрацоўкі, уваходзіць у больш шырочную Адзіную схему размяшчэння і развіцця сеткі сярэдніх навучальных устаноў Беларусі. Ёю прадугледжана пабудова за перыяд да 2000 года сярэдніх школ на 612 тысяч вучняў і прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў на 66,3 тысячы месцаў. Гэта грандыёзная праграма паспяхова выконваецца. Толькі за два мінулыя гады ў Беларусі пабудавана 107 школ, разлічаных на 77,5 тысячы вучняў.

Чым жа выклікана такое бурнае будаўніцтва школьных памяшканняў? Колькасць жа вучняў, паводле прагнозаў, узрасце к канцу стагоддзя прыкладна толькі на 100 тысяч чалавек.

— Па-першае, бурным ростам гарадоў і пасёлкаў, — адказвае намеснік начальніка аддзела капітальнага будаўніцтва Міністэрства асветы БССР Аляксандр Казелька. — Па-другое, прыйшоў час замяніць тыя школьныя будынкі, якія ўзводзіліся ў пасляваенны перыяд. Бо школы новай пабудовы даюць якасць на іншыя магчымасці для вучобы. Так, будаўнічымі нормамі значна павялічана плошча ў разліку на аднаго вучня. Цяпер кожная школа абавязкова мае сталовую, памяшканні для падрыхтоўчага аддзялення і г. д.

Асабліва ўвага пры размяшчэнні сярэдніх школ удзяляецца сельскай мясцовасці. Вядома, тут не падыходзяць «палацы» на паўтары тысячы вучняў, якія будуцца ў гарадах. Навейшыя праекты сельскіх школ разлічаны на 84, 126, 162, 264 вучні. Ва ўсім астатнім яны ні ў чым не ўступаюць гарадскім.

Планмерна паляпшаецца і тэхнічная аснашчанасць беларускіх школ. Сёлета яшчэ каля 100 з іх поўнаасцю ўкамплектаваны да пачатку заняткаў вылічальнай тэхнікай — мікракалькулятарамі і электраабсталяваннем для кабінетаў матэматыкі. У многіх класах устаноўлена лінафоннае абсталяванне для навучання замежным мовам, з'явіліся дадатковыя магнітафоны, дыяпраектары, радыёапаратура. У цэлым жа затраты на сучасныя сродкі навучання перавысілі да пачатку гэтага навучальнага года восем мільёнаў рублёў.

Істотна мяняецца і падыход педагогаў да навучання. Сёлета ў падрыхтоўчых (так званых, нулявых) класах і групах у дзіцячых дашкольных установах будзе займацца амаль 92 працэнты шасцігадовых дзяцей. Да 1990 года ўсе яны будуць праходзіць праз школьныя падрыхтоўчыя класы. Што датычыць старшакласнікаў, дык сёлета ў іх пачалася чытанне новага курсу — гігіены і палавога выхавання.

Савецкая школа не толькі «начыняе» маладога чалавека ведамі, але і рыхтуе яго да непасрэднай вытворчай дзейнасці. Лепш за ўсё з гэтай няпростай справай спраўляюцца міжшкольныя вучэбна-вытворчыя камбінаты, якіх сёння ў Беларусі 234. Добрая матэрыяльная база, высокакваліфікаваныя педагогі-спецыялісты дазваляць юнакам і дзяўчатам набыць тут практычна любую прафесію. Асабліва ўвага ўдзяляецца сельскім вучэбна-вытворчым камбінатам. У гэтым годзе ім выдзелена 120 аўтамабіляў і больш за 100 трактароў, аўтаэра-нажоры і макеты, розныя інструменты і матэрыялы.

Дзяржава поўнаасцю фінансуе ўсю сістэму народнай адукацыі, аж да бясплатнай выдачы падручнікаў. Яна ж поўнаасцю бярэ на сябе расходы, звязаныя з будаўніцтвам і рамонтам школ і прафесіяна-тэхнічных вучылішчаў.

Уладзімір БІКАЎ.

старонкі мінулага

МАЯ НАВУКА

Мікалай УЛАШЧЫК.

ЗАЯВЛЕННЕ

МИТРОПОЛИТА

ФИЛАРЕТА

УМНОЖАТЬ

ПОЛЬЗУ

СВОЕМУ

ОТЕЧЕСТВУ

Митрополит Минский и Белорусский Филарет прислал на имя Председателя Совета Министров БССР Владимира Бровикова официальное заявление, в котором отмечает, что нынешняя международная обстановка более, чем когда-либо требует объединения всех миролюбивых сил в борьбе за мир, разоружение и международную безопасность. И весьма своевременно и актуально, подчеркивает глава православной церкви в Белоруссии, прозвучало Заявление Генерального секретаря ЦК КПСС, Председателя Президиума Верховного Совета СССР Юрия Владимировича Андропова, в котором еще раз было продемонстрировано всему миру стремление советского народа к мирному сосуществованию, разоружению и справедливости в отношениях между народами.

Военно-политический курс, проводимый в международных делах администрацией США, представляет серьезную угрозу миру. Опасность ядерного конфликта особенно возросла в последнее время в Европе в связи с практической подготовкой к размещению на территории ряда западноевропейских стран новых американских ядерных ракет.

Клирики и миряне Минско-Белорусской епархии, как и все советские люди, глубоко встревожены этим. Мы не хотим, чтобы события приняли такой оборот, который привел бы к еще большему обострению напряженности. Мы целиком и полностью поддерживаем и одобряем Заявление Ю. В. Андропова, в котором он призывает людей разной социальной, политической и религиозной принадлежности с большей силой участвовать в антивоенном движении. Я уверен, что религиозные миротворческие силы сделают все возможное, чтобы отстоять мир на земле.

Православная церковь в Белоруссии, верная тысячелетней патриотической и миротворческой традиции Матери-Церкви, будет и далее всеми силами умножать пользу своему Отечеству и трудиться для укрепления мира и дружбы между народами, говорится в Заявлении митрополита Филарета.

Школа была новая (зараз гэтай школы ўжо даўно няма, замест яе ў парку, які ў той час належаў князю Даўгару-каму, пабудавана мураваная двухпавярховая). У адной палове яе жыў загадчык школы Е. Мархель, а ў другой, большай, знаходзіліся класы. Парты былі звычайныя, такія, як і цяпер, але не на двух, а на чатырох чалавек. Колькі ўсіх чалавек вучылася ў гэтай школе, зараз не помню, але больш за дзвесце, бо ў адной толькі нулявой (падрыхтоўчай) групе вучыліся больш за 50, затое ў другім класе вучылася мала, пэўна ў абодвух групам не больш як 20—25.

У сенях стаяла вялізная бочка, куды вартаўнік, суровы Дзяніс, наліваў ваду, якую прыносіў са студні. Да бочкі была прыкута на ланцужку бляшаная конаўка, з якое ўсякі, хто хацеў піць, піў, а недапітую ваду ліў назад у бочку, на падлогу або за каўнер другому, гэта глядзячы па настрою. У той час мы не ведалі, што на свеце ёсць мікробы, не ведалі слова «гігіена», дома ўсе елі з аднае міскі, пілі з аднае конаўкі, і таму школьныя звычкі не здаваліся дзіўнымі.

Загадчык школы быў пахмурны чалавек, як зараз здаецца, гадоў пад 40. За тры гады, што я правучыўся ў Самахвалавічах, ні разу не даводзілася бачыць, каб ён не толькі зарагатаў, але каб хоць трохі пасміхнуўся. Прышоўшы ў клас, настаўнік правяраў вучняў, а пасля пераходзіў да заняткаў. Загадчык выкладаў арыфметыку, а іншыя маладыя настаўнікі і настаўніцы праходзілі з намі рускую мову, а пазней гісторыю і геаграфію. Чытаць па-царкоўнаславянску малітвы і «закон божы» вучыў поп з дзіўным для пана прозвішчам—Оберман.

Хаця я і ведаў, што ў школе вучняў б'юць, але тое, што ўбачыў на ўроках свайго загадчыка, далёка перавышала мае веды. Дзяніс званіў, і ўся арда вучняў імчалася ў школу, але заўсёды былі такія, якія пазніліся і прыбяглі ўслед за настаўнікам. У такім разе загад быў адзін: «на калені». Спрантыкаваныя вучні, ведаючы, што пасля іх прыйдзе яшчэ колькі, станавіліся далекавата ад дзвярэй, і пэўна не было выпадку, каб да дзвярэй месца засталася пустым.

Калі сказаць толькі пра пахмурнасць і кары, то наш загадчык будзе вельмі непрыемнаю фігураю. Але, б'ючы без усякае літасці, ён штодня пасля абеду да самага вечара займаўся з вучнямі другога класа, што, пэўна, рабіў са свае ахвоты, а не па абавязку, і не маючы за гэта дадатковай аплаты. Хто канчаў у яго другі клас, той ведаў дасканала ўсё, што належала на праграме.

Настаўнікам, які ніколі не шкадаваў для нас кары, быў поп. Стары, тоўсты, сівы, надта блізарукі, ён прыходзіў у школу ціхаю хадою, абавіраючыся на кіёк. Усе, хто не ведаў малітваў, альбо адпаведнага раздзелу ветхага ці новага завету, пачыналі трэсціся альбо маліцца, каб яго сёння не спыталі. Бацюшка ўваходзіў у клас, садзіўся ў крэсла і браў журнал. Клас прыліпаў да парты. Поп доўга неяк вадзіў сваімі слепаватымі вачыма па журнале і ўрэшце каго-небудзь выклікаў.

Малітвы мы павінны былі ведаць дасканала, гэта значыць пераказаць тэкст слова ў слова. Поп, відаць, цвёрда трымаўся правіла, што малітва—гэта формула, якая не вымагае расшыфроўкі, і таму ніколі не прабаваў растлумачыць сэнс большасці незразумелых слоў, з якіх

складалася малітва. Тыя з нашых бацькоў, якія ведалі гэтыя малітвы, думалі нават, што да бога якраз і трэба звяртацца з мала зразумелымі словамі, бо як жа размаўляць з такою высокаю асобаю на простае мове.

Самай цяжкай навукай у школе была арыфметыка. У першай групе, дзе выкладаліся першыя правілы, яшчэ можна было жыць, але з другога году пачалі рашаць задачы па задачніку Яўтушэўскага. Калі б палічыць, колькі слёз пралілося на гэты задачнік у адных Самахвалавічах, то пэўна набралася б не адно ядро. У задачніку то вада лілася з аднаго басейна ў другі (ніхто з нас не ведаў, што такое басейн), то цягнікі ішлі адзін аднаму на сустрэчу, то адзін апыраджаў другога. Задачы нам задаваліся па чарзе, як яны зменчаны ў задачніку, і таму наперад можна было вылічыць, калі што будзем рашаць. Гледзячы, як я пакутую, сястра Ніна, якая вучылася надта добра, адзін раз у нядзею, калі круціла завая, сказала: «Дай, я нарашаю табе задачы».

Вядома, я адразу аддаў ёй задачнік і грыфельную дошку, на якіх мы ў той час пісалі, а сабе ўзяў шшытак, у які стаў запісваць адказы. Справа адразу пайшла гладка. Праз некалькі гадзін я быў забяспечаны задачамі да самага канца года, і калі б настаўнік ні пытаў, які ў мяне адказ, я ні разу не памыліўся. Славы добрага вучня хапіла надоўга, але неяк ужо ў трэцяй групе, калі сястры побач не было, настаўнік надумаў выклікаць мяне да дошкі (добрых вучняў ён выклікаў вельмі рэдка). І тут усе ўбачылі, што я, можа, і быў добры, але гэта ўжо было даўно. Так я на ўласным вопыце даведаўся, як цяжка быць кепсім вучнем, бо ўсе мінулыя заслугі не прымаліся пад увагу і мне часта даводзілася стаяць на каленях.

З рускай мовы самым цяжкім было адолець літару «яць». Першае практыкаванне, якое належала напісаць і ў якім сустракалася гэта літара, быў сказ: «ложка есть, да нечего есть». У першым «есть» трэба было пісаць «е», а ў другім (дзеяслоў)—«яць». Цяжка было і з літараю «о», бо мы ўсе акалі, а падручнік вымагаў, каб казалі «о». Наш падручнік быў прыставаны для дзяцей вясковых, але ў ім без канца сутракаліся ніколі нечутыя і таму незразумелыя словы. Скажам, пішам дыктоўку. Настаўнік чытае: «Этажерка стоит у стены». Я думаю, што кепска чуў, і паспрабаваў напісаць так, каб быў сэнс, і пішу: «Эта жердка стоит у стены». Настаўнік, правяршышы, выклікае мяне і пытае, чаму я напісаў такое глупства. Але мы ніколі не бачылі этажэркі і не чулі, што яна ёсць. Даючы пісаць «сочинение». Кароценькае, у некалькі радкоў, але зноў бяда. Дзяўчынка піша: «Он сидел и гулял с собакой». Настаўнік пытае ў дзяўчынку, як гэта можна сядзець і гуляць, а мы не можам уразумець, чаму ж гэта не гуляць сядзячы. Настаўнік, пэўна, ведаў, што па-беларуску гуляць сядзячы можна колькі хочаш, але ён хацеў, каб мы забыліся, як гавораць «па-проста-му».

Заняткі вяліся толькі па-руску, значная частка іх трацілася на тое, каб навучыць нас гаварыць на гэтай мове, а разам і адвучыць карыстацца «простаю» моваю (беларускаю). Настаўнікі нашы гаварылі з тым акцэнтам, які так характэрны для беларусаў,

але нам здавалася, што яны гавораць зусім чыста, тым больш, што спраўднюю рускую гаворку давалася пачуць толькі ад салдатаў і афіцэраў, калі пачалася вайна 1914 года.

За ўсе гады, што я прабыў у школе, для нас ніводнага разу не было наладжана свята. І толькі старэйшы брат, які вычыўся раней у той самай школе, казаў, што на каляды аднойчы была ёлка. Для вёскі ці нават воласці ў той час гэта была надзвычайная падзея, і школу бралі штурмам. Хто не трапіў, ціснуліся каля акон; усім хацелася ўбачыць, якая гэта ёлка. Як належыць, вучні дэкламавалі вершы. Першую прэмію атрымаў хлопец, які прадекламаваў верш «Горад і вёска» Я. Коласа. Можна сказаць упэўнена, што многіх з тых, хто прыйшоў на свята, чулі беларускі верш упершыню. Сіла ўздзеяння была такая, што брат запамінуў яго ўвесь адразу, а ад брата і я. Можна пад уражаннем гэтага другі мой брат напісаў у свой час па-беларуску вершаванае гумарыстычнае апавяданне пад назваю «Пра-такол». Пазней мне давялося чуць у вуснай перадачы «Панскае ігрышча» і яшчэ некалькі беларускіх вершаў, але толькі ў 1919 годзе я даведаўся, што ёсць (і былі) паэты, якія пісалі і пішучы па-беларуску. У тых падручніках па літаратуры, якія я чытаў, усе п'сьменнікі паходзілі з «дрэвняго дворянскаго рода» і памерлі гадоў сто назад. Тое, што п'сьменнікі ёсць і ў наш час, было навіною. Яшчэ большай нечаканасцю сталася, што ёсць п'сьменнікі, якія пішучы так, як гавораць.

Улетку 1914 года пачалася вайна, у армію забралі шмат мужчын, забралі і нашых настаўнікаў, за выключэннем загадчыка. Першым у самым пачатку навучальнага года пайшоў малады і надта ветлівы настаўнік Стальмашонак.

Аднойчы ўвосень 1914 ці ўвесну 1915 года па школе прайшлі чуткі, што ў арыштантаў пры воласці сядзяць нейкія дзіўныя людзі. Вядома, на першай пераменцы ўсе паймаліся глядзець на іх. Арыштантаў (альбо халоднай) называўся невялікі хлечык, дзе часам сядзелі п'яныя ці буйны. І здаецца, што за ўвесь час жыцця ў Самахвалавічах я ні разу не бачыў «арыштанта», хаця яны бясспрэчна былі. З крыкам і галасам уся школа ўвалілася ў валасны двор і паймалася да «халоднай», але раптам усе спыніліся і сціхлі. З-за хлечычка выйшлі два хлопцы гадоў па 15—17. Адзетыя яны былі па-гарадскому, у чорных суконных штанах і кашулях, абутыя ў чаравікі. Наперадзе ішоў большы, выгляд у яго быў вельмі рашучы. У руках ён трымаў камень. Другі, меншы, увесь час смяўся і нават нешта падпяваў.

«Чаго вы не бачылі тут, вась я вам зараз дам»,—закрычаў большы і замахнуўся каменем. Наш натоўп пасунуўся назад. У гэты час пачуўся крык. З кіямі ў руках беглі памочнікі пісара. Мы здагадаліся, што бягуць біць не арыштантаў, а нас, і паймаліся ў школу. Пасля казаль, што гэтыя хлопцы ўцяклі ад бацькоў і імкнуліся трапіць на фронт. З воласці іх адаслалі ў Мінск.

Усё гэта было нібы водгукі вайны, а сама вайна прыйшла ўлетку—ўвосень 1915 года. Спачатку ў нас паказалі першыя бежанцы. Хто стварыў слова «бежанцы», невядома, але скоро яно стала надзвычай папулярным,

бо людзей рушыліся мільёны.

Першых бежанцаў у нас сустракалі ветліва, кармілі, давалі на дарогу, з вялікім спачуваннем слухалі іх горкія апавяданні. К восені, акрамя бежанцаў, ішлі і вайсковыя часці, і ўвечары, куды ні зірнеш, скрозь свяціліся агеньчыкі. Гэта бежанцы ці салдаты варылі вячэру. Прымаць усіх стала немагчыма, і людзі самі пачалі рабіць платы на паліва, цягнулі, дзе можна, сена і салому скаціне, капалі ў полі бульбу. Мы самі чакалі, што скоро давядзецца ехаць, і пачалі рыхтаваць «буду».

Сезон 1915—1916 гадоў я не вучыўся, а калі прыехаў ўвосень 1916 года, то ўбачыў вялікія змены. Другі клас быў ліквідаваны, і ў тым пакоі, дзе ён знаходзіўся раней, размясцілі дзяцей бежанцаў, у большасці навагрудчан.

Быў вечар у пачатку вясны 1917 года, калі ў хату да Пазнякоў, дзе ў той час жылі мы з братам, зайшоў салдат-гвардзеец, сваяк гаспадары. Гэты салдат сказаў, што нібы ў Петраградзе скінулі цара. Гаспадары доўга дзівіліся, слухаючы пра гэта,—як жа будзе жыць без цара. У гэты час прыйшоў яшчэ нехта і сказаў, што весткі пра рэвалюцыю разышліся скрозь і што зараз усе чапляюць сабе на грудзі чырвоныя банты. Ідучы ў школу, я забег у краму, дзе мне адрэзалі маленькі кавалачак чырвонай матэрыі, з якой і я зрабіў сабе бант. Прышоў у школу, убачыў, што такія самыя банты былі ва ўсіх бежанцаў, чаму «сельскія», у каго іх не было, вельмі зайздросцілі. Такія банты тады называліся «свабода».

У першы ці ў другі дзень рэвалюцыі ў школу прыйшоў чалавек у вайскавай форме, але без пагонаў і пачаў тлумачыць, што цяпер людзі сталі свабоднымі і што іх больш не будуць саджаць у казематы. Паколькі ніхто з нас не чуў, што на свеце ёсць казематы, то самая сутнасць прамовы засталася незразумелай. Не ведаю, да якой парты належаў лектар, але пра тое, што вайну трэба канчаць і што зямлю павінны аддаць сялянам, ён не казаў нічога. Адно змену мы адчулі з першага дня рэвалюцыі: загадчык перастаў нас біць.

Што ведалі дзеці, якія канчалі першы клас школы, гэта значыць правучыўшыся тры-чатыры гады?

Яны ўмелі чытаць простыя тэксты, хаця некаторыя і не надта ўпэўнена, умелі пісаць (перапісаць з кнігі ці пад дыктоўку), ведалі чатыры дзеянні арыфметыкі, у самых агульных рысах ведалі гісторыю і геаграфію Расіі, трохі разбіраліся па карце. Хто канчаў другі клас, у тых веды былі значна больш грунтоўныя. Яны чыталі ўсялякія тэксты зусім упэўнена, у іх былі добра выпрацаваныя почыркы, і яны маглі самастойна пісаць «сачыненні». Па арыфметыцы вучні, якія канчалі другі клас, не толькі добра ведалі чатыры дзеянні, але добра рашалі задачы з дробамі і на працэнтах. Праходзілі курс геаметрыі.

Скончыўшы двухкласную школу, можна было паступаць у настаўніцкую семінарыю альбо (падвучыўшы замежныя мовы) у чацвёрты клас гімназіі.

На сучасны погляд, двухкласная школа давала малавата, прыблізна столькі, колькі цяпер дае 6—7 класаў сярэдняй школы, але 50 гадоў назад чалавек, які зананчаў два класы, лічыўся вучоным і карыстаўся адпаведнаю пашанаю ў вёсцы.

З АРТЫСТЫЧНАЙ ДЫНАСТЫІ ГЛЕБАВЫХ

БЫЦЦАМ ГАЛІНЫ МОЦНАГА, ПРЫГОЖАГА ДРЭВА

Святло ў зале патухла, раскрылася заслона, і са сцэны пачуўся мілагучны дзявочы галасок: чакаючы свайго любімага Якіма, заспявала Паўлінка, герціня купалаўскай п'есы.

— Ай, малайчына, Паўліначка! — расчулена прашаптаў мой сусед, заўзяты тэатрал.— Нездарма ж унучка Глебава, не падвяла малая дзеда...

І сапраўды, Паўлінка ў спектаклі была што трэба: гарачая, агністая, вясёлая, рашучая...

Год назад упершыню выйшла на славетную купалаўскую сцэну ў галоўнай ролі спектакля, які з'яўляецца візітнай карткай тэатра, Зоя Белавосцік, унучка народнага артыста СССР, аднаго з карыфееў беларускага нацыянальнага мастацтва Глеба Глебава. Для яе гэта быў бліскучы пачатак творчай біяграфіі.

...Я сяджу ў невялікім, утульным пакоі Зоі. На сценах у рамачках — малюнкi і акварэлі гаспадыні (яна вучылася ў мастацкай студыі, ня-

Глеб ГЛЕБАУ у спектаклі «Каварства і каханне» па п'есе Ф. Шылера.

блага малюе); вялікая шафа з кнігамі па мастацтве; побач гітара; пад шклом стары фотаздымак.

— Гэта дзядуля і бабуля. Яны абодва былі акцёрамі. Маю малодшую сястру ў гонар бабулі назвалі Надзеяй, — ласкава дакранулася да фотаздымка Зоя.

Мне наогул цікава бліжэй пазнаёміцца з гаспадыняй. Яна прыслала побач — зусім дзяўчынка: трохи прыпухлыя губы, цёмныя сур'ёзныя вочы за шклом акулараў, густыя каштанавыя валасы сабраны ў вузел.

— Бацькі мае і слухаць не хацелі пра тэатр. Маўляў, хлопці ў нашай сям'і артыстаў. Мастацтва наогул цяжкая праца. І я сваіх бацькоў разумею. Але тэатр мяне моцна вабіў. Гэта спадчынная хвароба, несумненна. Пасля заканчэння школы сказала сваім, што іду вучыцца на мастака-графіка, а ногі прывялі на тэатральны факультэт... На жаль, не прайшла па конкурсу. Аднак у той жа год паступіла ў інстытут культуры па спецыяльнасці рэжысёр самадзейнага тэатра. Усё бліжэй да мэты.

Вочы ў мае субяседніцы ажылі, чорныя густыя бровы, выглянуўшы з-пад чолкі, надалі твару нечаканую суровасць, упэртаць. Яна адразу ператварылася ў іншага чалавека — перакананага, моцнага, які цвёрда ведае, чаго ён хоча ў жыцці.

Каб стаць артысткай, дзяўчыне давялося праявіць характар, рашучасць і волю. На трэ-

цім курсе З. Белавосцік з рэжысуры, як студэнтку з выдатнымі сцэнічнымі здольнасцямі (яна іграла на раялі, на гітары, пела, танцавала), перавялі на акцёрскае аддзяленне, і ў хуткім часе па прапанове кіраўніка курса даручылі ролю Паўлінкі ў спектаклі купалаўскага.

— Напярэдадні прэм'еры бацька стаў непазнавальны: моцна хваляваўся (Валянцін Белавосцік — заслужаны артыст БССР, працуе ў тэатры імя Янкі Купалы — Т. А.), бо вельмі ўсё атрымалася неяк раптоўна. Рэпэціравала я ролю ўсяго два месяцы, прааналізаваць ігру сваіх папярэдніц не было часу... Па пачах я не магла заснуць ад шчасця, узрушанасці і пачуцця адказнасці. Увогуле, мне было б значна прасцей, калі б не дзедава слава, не бацькава вядомасць. А калі правалюся, што тады? Напружанне ва ўсіх у сям'і было вялікае. Адзін чалавек, хто заўсёды ўмее зняць яго, прадухіліць узрыў, — мая маці. Добры дух нашай сям'і.

Расказ пра вялікую дынастычную сям'ю, усе члены якой працаўнікі на ніве нашай культуры, я нездарма пачала менавіта з Зоі Белавосцік. У ёй увасобіліся лепшыя рысы характару бацькоў і дзедаў, іх святая любоў да мастацтва.

З успамінаў народнага артыста СССР Глеба ГЛЕБАВА

Я нарадзіўся ў 1899 годзе на Украіне, у сям'і чыгуначніка. Бацька працаваў слесарам паравознага дэпо, а пазней наглядчыкам тэлеграфа. Маці настаўнічала ў школе для дзяцей чыгуначнікаў. Сям'я ў нас была вялікая і дружная. Бацька наладжваў амаатарскія спектаклі ў горадзе, дзе мы жылі, а ўсе рэпетыцыі праходзілі ў нашай кватэры. Маці мая таксама вельмі любіла мастацтва, яна іграла на раялі, кіравала дзіцячым драмгуртком. А касцюмы яны бралі напратат то ў Кіеве, то ў Салаўцах, дзе бацьку ведалі і паважалі вядомыя артысты. Потым мы пераехалі ў Бендэры, дзе я стаў вучыцца ў гімназіі [туды мяне прынялі толькі дзякуючы папулярнасці арганізаванага бацькам драмгуртка]. Але летам гімназісту даводзілася працаваць, каб зарабіць грошы на падручнікі.

У гімназіі я іграў на ўсіх інструментах духавага аркестра, а ў далейшым стаў кіраўніком калектыву.

У разгар грамадзянскай вайны скончыў гімназію і паступіў у Адэскі політэхнічны інстытут. Аднак вучыўся там нядоўга — разам з маці і старэйшай сястрой сталі артыстамі перасоўнага тэатра, дзе мне даводзілася выступаць у маленькіх эпізодных ролях, спяваць у хоры і нават танцаваць.

З 1926 года я акцёр Беларускага тэатра, які цяпер носіць імя Купалы.

На вялікі жаль, я асабіста не ведала Глеба Глебава і не глядзела ніводнага спектакля з яго ўдзелам — была дзіцем, калі ён уладарыў на сцэне. Вялікі артыст пайшоў з жыцця, не паспеўшы састарэцца — згарэў, як яркая камета, стварыўшы незабыўныя вобразы, пакінуўшы пра сябе добрую памяць. Глебам Глебавым захапляўся Уладзіслаў Галубок і казаў пра народнасць яго таленту. Яму, першаму з купа-

лаўцаў, з усіх артыстаў Беларусі двойчы прысуджалася Дзяржаўная прэмія БССР. Кожны, хто меў асалоду назіраць за творчай дзейнасцю Глеба Паўлавіча на сцэне, захоўвае ў сваёй памяці «свайго» Глебава.

З успамінаў народнага артыста СССР Леаніда РАХЛЕНКІ

У час Вялікай Айчыннай вайны Глеб Паўлавіч быў самым актыўным і нястомным удзельнікам нашай мастацкай брыгады, якая на працягу двух летніх месяцаў у 1943 годзе выступала са спектаклямі і канцэртамі перад войскамі Калінінскага фронту. Мы выступілі болей за 100 разоў. Глебаў іграў адну са сваіх лепшых і найбольш складаных ролей — Гарпагона ў «Скупым» Мальера. У любых умовах ён выходзіў на сцэну па два разы ў дзень з перапынкам паміж спектаклямі ў адну гадзіну.

А лёс быў нялітасцівы да Глеба Глебава. Па дарозе з Томска, дзе знаходзіўся тэатр у час акупацыі Беларусі нямецка-фашысцкімі захопнікамі, іх эшалон трапіў пад бамбёжку. Загінула старэйшая дачка Гелена, п'явуння, веселушка, любіміца ўсіх. Яна марыла пра тэатр, пра ролю Паўлінкі... Пасля трагедыі больш ужо не выйшла на сцэну жонка, Надзея Аляксандраўна. Гора нешта зламала ў ёй.

А Глеб Паўлавіч пасля вяртання тэатра на радзіму стаў яшчэ больш працаваць, праяўляючы сапраўды бацькоўскі клопат аб маладых акцёрах. Абраны дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР, Г. Глебаў прымаў самы актыўны ўдзел у грамадскім і культурным жыцці рэспублікі.

З успамінаў кінарэжысёра, народнага артыста СССР Уладзіміра КОРШ-САБЛІНА

Мне давялося працаваць з Глебавым у фільмах «Канстанцін Заслонаў», дзе ён выконваў ролю Кроплі, потым у экранізацыі п'есы «Хто смеяецца апошнім», у «Першых выпрабаваннях» па трылогіі Я. Коласа. Усе яго ролі як быццам нічога агульнага не мелі паміж сабой. Разам з тым іх аб'ядноўвала глыбока індывідуальная глебаўская манера ігры. На пляцоўку ён прыходзіў з прапановамі, якія ўзбагачалі не толькі яго асабістую ролю...

Дачка Г. Глебава Вольга САРОКІНА-ГЛЕБАВА са сваімі вучнямі — студэнтамі кансерваторыі.

Унучка славетнага артыста Зоя БЕЛАВАСЦІК рыхтуецца да выхаду на сцэну ў ролі Паўлінкі.

З успамінаў заслужанага дзеяча культуры БССР Галіны УЛАДАМІРСКАЙ

Варта было яму з'явіцца на сцэне, як усмешкамі асвятляліся твары глядачоў. Хоць сам ён ніколі не клапаціўся аб тым, каб быць смешным.

У Глеба Глебава была свая тэма ў мастацтве. Ён злосна высмейваў чужыя нам погляды і думкі і тым самым удзельнічаў у барацьбе за новага чалавека.

Іменна ў гэтым і заключаецца яго незвычайна важкі ўклад у наша грамадскае жыццё як чалавечай асобы і мастака. «Не хлопці манаграфіі, каб расказаць, што за акцёр быў Глебаў, — пісаў даследчык яго творчасці прафесар У. Няфёд.— Яго стыхія — камедыяныя ролі: Антон Кропля ў «Канстанціне Заслонаве», Гарошка ў камедыі «Выбачайце, калі ласка!», Пранцысь Пустарэвіч у купалаўскай «Паўлінцы», Туляга ў «Хто смеяецца апошнім»...

Але ў любой ролі ён ішоў як бы ад сябе. Глебаў ніколі не адмаўляўся ад сваёй індывідуальнасці, і таму яго можна было пазнаць у розных ролях. Сіла Глебава — у дакладным псіхалагічным апраўданні ўчынкаў героя. Як правіла, ён раскрываў чалавечы характар паступова, як бы напластоўваў адну рысу на другую, пакуль перад намі не вырастаў цэласны вобраз. Яму ўласціва было арганічнае адчужанне народнага гумару».

Першым камедыйным артыстам на купалаўскай сцэне і ўвогуле беларускага тэатра па праву лічыцца Глеб Глебаў. Вольга Глебаўна, яго дачка, расказала мне шмат цікавага пра бацьку. Аднак пра сябе амаль нічога. Маўляў, што я зрабіла такога незвычайнага, усё жыццё працуючы канцэртмайстрам у кансерваторыі. Маленькая, зграбная, энергічная жанчына, яна зусім не падобна на маці дарослых дачок. Дом яе заўсёды дагледжаны, нярэдка пякуцца і смачныя пірагі, а да стала ёсць і варэнні, і саленні... Гэта матчына, Надзея Аляксандраўна, навука: у сям'і жанчына павінна быць добрым духам. Яна супакойвала, ратавала, дапамагала бліжнім людзям, ахвяруючы ўласным часам, уласнымі справамі.

— Лепшы мой успамін дзяцінства — гэта бацька. — Вольга Глебаўна ледзь стрымліваецца, каб не заплакаць.— Дзякуючы яму і я, і мае дзеці палюбілі тэатр. Ніколі не забуду, як пасля спектакля ён здымаў мокрую кашулю — усё роўна, як каваль, які добра папрацаваў.

Вольга Глебаўна надзвычай сціплы чалавек. У яе характары сапраўды многа бацькоўскага: самаадданасць у працы, самаахвярнасць, дабрыня. Многія вучні Вольгі Глебаўны сталі вядомымі спевакамі, выканаўцамі. З вялікай удзячнасцю, адзначаючы высокі прафесіяналізм, кажа пра свайго канцэртмайстра салістка Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР Ніна Казлова. А Наталля Руднева, маладая оперная спявачка, даведаўшыся, што я пішу артыкул пра Глебавых, сама пазваніла, каб расказаць пра сваю настаўніцу.

— Вольга Глебаўна для мяне значна больш, чым проста канцэртмайстар. І гэта не толькі для мяне. Калі я здалён прыехала ў Беларусь, яна замяніла мне маці, настолькі шчыры і сардэчны быў яе клопат пра мяне. Вучыла шукаць у музыцы самае прыгожае і добрае. Не лічылася з уласнай зняцісцю, праводзіла дадатковыя заняткі. Галоўнае: навучыла быць мужнай і смелай у мастацтве. У 1978 годзе я стала лаўрэатам міжрэспубліканскага конкурсу акалістаў у Рызе. Першы тур я прайшла паспяхова, а напярэдадні другога нечакана захварэла. І тады яна сказала: «Наташанька, дзетка, ты павінна выступаць, павінна перамагчы, а дзеля гэтага пераадолець хваробу, бо ты абараняеш гонар сваёй рэспублікі».

І расказала мне пра свайго бацьку, які, безнадзейна хворы, іграў камедыйныя ролі ў тэатры, хадзіў на радыё, каб начытаць для дзяцей казку... Яна не адыходзіла ад мяне цэлы дзень — лячыла сваімі сродкамі, а назаўтра я стала лаўрэатам.

Жыць у мастацтве вельмі цяжка, гаворыць Вольга Глебаўна. Яшчэ цяжэй і складаней пакінуць у ім след, добры след у душах людзей. Сама яна не імкнецца да славы, папулярнасці. Проста робіць многа «чорнай» работы, падтурхоўваючы ўперад сваіх шматлікіх вучняў. Да таго ж, новыя ролі ў мужа і ў Зоі; у сям'і падрастае Надзея, малодшая глебаўская ўнучка. Які яна абярэ шлях, каб быць дастойнай пераемніцай сямейных традыцый?

Таццяна АНТОНАВА.

ПАСЛЯ ЗАКАНЧЭННЯ МАСКОЎСКОЙ

МІЖНАРОДНАЙ КНІЖНАЙ ВЫСТАЎКІ-КІРМАШУ

НА СЛУЖБЕ
МІРУ І ПРАГРЭСУ

Міхаіл ДЗЯЛЕЦ,

старшыня Дзяржаўнага камітэта Беларускай ССР
па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю

Маскоўская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш, якая праходзіць пад пастаянным дэвізам «Кніга на службе міру і прагрэсу», стала ўжо традыцыйнай і праводзіцца ў верасні кожнага няцотнага года. У ёй, акрамя шматлікіх замежных фірм, удзельнічаюць усе цэнтральныя выдавецтвы краіны і кожная саюзная рэспубліка са сваёй самастойнай экспазіцыяй. Гэта дае магчымасць саюзным рэспублікам шырока прадставіць сваю нацыянальную літаратуру як на роднай мове, так і ў перакладзе на рускую і іншыя мовы свету. Сёлетні Маскоўскі кірмаш стаў адным з самых буйных і прадстаўнічых сусветных кніжных форумаў. Так, у ММКВК-83 удзельнічалі кнігавыдаўцы, кнігагандляры і прадстаўнікі аўтарска-прававых арганізацый больш чым ад 2,6 тысячы фірм з 90 краін свету, якія прадэманстравалі сваё цвёрдае імкненне да супрацоўніцтва, да расшырэння кнігаабмену. На кірмашы было заключана 2 500 кантрактаў на ўступку і набывццё праваў на выданне кніг грамадска-палітычнай тэматыкі, твораў мастацкай і дзіцячай літаратуры, навуковых прац і інш. Агульнасаюзным аб'яднаннем «Міжнародная кніга» заключаны здзелкі з замежнымі партнёрамі на ўзаемную пастаўку гатовых тыражоў кніг на 100 з лішнім мільёнаў рублёў.

Добра папрацавалі на ММКВК-83 і беларускія кнігавыдаўцы і кнігараспаўсюджвалінікі. Можна сказаць, што яны не толькі павялічылі колькасць партнёраў, якія праявілі цікавасць да выдаваемай у рэспубліцы літаратуры, але і расшырылі геаграфію яе распаўсюджвання. У дні работы кірмашу беларускія выдавецтвы пры пасрэдніцтве Усесаюзнага аб'яднання па аўтарскіх правах заключылі з замежнымі выдавецкімі фірмамі ў агульнай складанасці 233 камерцыйныя здзелкі, што амаль на 80 здзелак больш, чым на папярэднім кірмашы ў 1981 годзе. Падпісана 109 кантрактаў, з іх — 64 на ўступку правоў для перакладу і выдання за мяжой кніг беларускіх выдавецтваў і 45 кантрактаў на набывццё правоў. На папярэднім кірмашы было заключана ўсяго 59 кантрактаў. Падпісана 124 папярэднія пагадненні, або, як іх называюць на кірмашы, — ашчэнаў. Яны заключаюцца тэрмінам не больш чым на шэсць месяцаў для папярэдняга перад заключэннем кантракта азнамлення са зместам выбранай кнігі.

Асноўную колькасць кантрактаў беларускія кнігавыдаўцы заключылі з выдавецтвамі з сацыялістычных краін. Нашы сябры з краін сацыялістычнай сроднасці будуць чытаць на сваёй роднай мове творы Максіма Танка і Івана Шамкіна, Івана Навуменкі і Васіля Быкава, Алеся Адамовіча і Янкі Брыля, Уладзіміра Караткевіча і Барыса Сачанкі, Рыгора Барадулліна, Віктара Казько і многіх іншых.

Фірма «Куглер» з Галандыі і «Мунксгаард» з Даніі набылі права на перавыданне аповесці В. Быкава «Воўчая зграя». Французская фірма «Фламарыён» перавыдае «Блакадную кнігу» А. Адамовіча і Д. Граніна.

На сёлетняй выстаўцы-кірмашы быў праўдены значна большы інтарэс замежных партнёраў да нашай грамадска-палітычнай і навукова-тэхнічнай літаратуры. Так,

напрыклад, галандская фірма «ОПА» набыла права на перавыданне кнігі І. Малевіча «Метады і электронныя сістэмы». Выдавецтва ЗША «Плілум» падпісала кантракты на перавыданне такіх навуковых работ, як «Тэзісы дакладаў VII рэспубліканскай канферэнцыі маладых вучоных па фізіцы» і «Уплыў эфектаў вязкасці і турбулентнасці на структуру плыні і эфектыўнасць газадынамікі лазераў». Другая фірма ЗША «Амерыканскае матэматычнае таварыства» будзе перавыдаваць работу В. Камракова і А. Прэмета «Класы спалучанасці паўпростых аўтамарфізмаў комплексных паўпростых алгебр ЛІ», а фірма «Аптымізейшн софтвер» — зборнік «Метады аптымізацыі». Некалькі кніг спартыўнай тэматыкі, такіх як «Індыйская абарона» А. Капенгута, «1 500 практыкаванняў для мадэліравання кругавой трэніроўкі» І. Гурэвіча і «Валейбол» А. Івойлава набылі фірмы ФРГ, Італіі, Японіі.

Камерцыйнай групай рэспублікі многа здзелак было заключана на продажы гатовых тыражоў. Тут, з аднаго боку, кнігагандлёвыя работнікі прапаноўвалі тыя кнігі на беларускай, рускай і замежных мовах, якія меліся на рэспубліканскай базе, з другога боку, выдавецтвы, асабліва такія, як «Беларусь», «Мастацкая літаратура», «Юнацтва» і «Вышэйшая школа», дамаўляліся праз Усесаюзнае аб'яднанне «Міжнародная кніга» аб вырабе тых або іншых кніг на замежных мовах. У выніку мы прадалі замежным фірмам 1 922,5 тысячы экзэмпляраў кніг на суму 1 250 тысяч рублёў. Сярод закупленых выданняў — кнігі па мастацтву: альбом Міхаіла Савіцкага, прададзены ў Аўстралію і Злучаныя Штаты, альбом «Беларускае народнае адзенне» — у Аўстралію, «Беларуская кухня» і «Садавіна і гародніна ў харчаванні чалавека» — у ГДР і Чэхаславакію, аповесці Івана Шамкіна «Шлюбная ноч» і Васіля Быкава «Дажджы да світання» — у Нікарагуа.

Хочацца адзначыць, што асабліва вялікім попытам на кірмашы карысталася беларуская дзіцячая кніга, якую выдавецтвы «Юнацтва» і «Вышэйшая школа» выдаюць на мовах краін сацыялістычнай сроднасці, а таксама на англійскай, іспанскай і французскай мовах. Такія кнігі, як «Залатая яблычка», «Ладачка-ладкі», «Удовін сын», «Кот Максім», «Сядзіць мядзведзь на калодзе», «Мурашка ў космасе», «Ліс хітрун», «Зборнік беларускіх народных казак» і іншыя, прададзены амаль ва ўсе сацыялістычныя краіны, у многія краіны, што сталі на шлях развіцця, і таксама ў капіталістычныя. Прычым разам з нашымі традыцыйнымі партнёрамі з сацыялістычных краін і такіх капіталістычных, як Індыя, Англія, ЗША, Бельгія, Фінляндыя, упершыню беларускія кнігі пойдучы ў Бангладэш, Шры Ланка, Аўстралію, Арабскую Рэспубліку Егіпет, Нікарагуа, Калумбію, Ірландыю і іншыя краіны.

Цяпер кнігавыдаўцы і кнігараспаўсюджвалінікі Беларусі вядуць неабходную падрыхтоўку да таго, каб своечасова выканаць заказы замежных фірм, каб і далей расшыраць і ўмацоўваць дзелавыя сувязі з замежнымі партнёрамі, каб з дапамогай кнігі ўмацоўваць дружбу паміж народамі і справу міру ва ўсім свеце.

У Мінску прайшла Дэкада кніг ГДР, прысвечаная 34-й гадавіне ўтварэння рэспублікі. Да гэтай падзеі прымержавана выстаўка ў Беларускам таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, у экспазіцыі якой — грамадска-палітычная, мастацкая і дзіцячая літаратура, альбомы, брашуры, якія рас-

казваюць аб дасягненнях нямецкага народа ў развіцці эканомікі, навукі і культуры. Вялікая выстаўка-продаж літаратуры брацкай краіны адкрылася таксама ў магазіне «Дружба», дзе прадставлена каля 1 300 назваў кніг. НА ЗДЫМКУ: выстаўка-продаж у магазіне «Дружба».

Фота В. ШУБЫ.

ПАДАРОЖЖА ЦЕРАЗ АКІЯН

«ВЯСЁЛКА» У НІКАРАГУА

Мінскі самадзейны танцавальны ансамбль «Вясёлка» пабываў у Нікарагуа. Пра паездку расказвае кіраўнік ансамбля Віктар ЯМІНСКІ.

...Тое добрае і цёплае пачуццё, з якім звычайна збіраюцца ў госці да сяброў, панавала сярод нашых хлопцаў і дзяўчат задоўга да паездкі. Яно авалодала ўсімі з таго самага моманту, як даведлася, што едзем у рэвалюцыйную Нікарагуа. Усе мы шмат чытаем пра гераічную барацьбу нікарагуанскага народа за свабоду і незалежнасць, глядзім хвалючыя кіна- і тэлекадры адтуль, і нашы сэрцы сціскае гнеў і боль, калі чуюм пра ахвяры, якія прыносіць гэты лацінаамерыканскі народ у імя сваёй шчаслівай будучыні. І вось з'яўляецца магчымасць самім паціснуць рукі мужным барацьбітам, выказаць ім сваю салідарнасць і падтрымку.

Паміж савецкімі прафсаюзамі і Сандынцісцкім фронтам Нікарагуа ёсць пагадненне пра абмен групамі артыстаў. Да нас там пабывалі ўжо мастацкія калектывы са Жданова і сталіцы Малдавіі — Кішынёва. Мы развучылі некалькі нікарагуанскіх танцаў: «Нікарагуанскую паэму» і «Мір, праца, барацьба», якія дарэчы, ішлі пад неспіхаемыя авацыі глядачоў.

Кожны канцэрт у Нікарагуа пачынаўся спецыяльна падрыхтаваным да паездкі нумарам: кампазіцыяй «Брэсцкая крэпасць» аб гераічнай абароне цытадэлі над Бугам у гады Айчынай вайны. Раней у краіне было накладзена вета на любую інфармацыю пра Савецкі Саюз. І мы спачатку сумняваліся, ці змогуць глядзчы зразумець сэнс гэтай кампазіцыі. Але хутка пераканаліся: уступае слова з адпаведным тлумачэннем перад пачаткам канцэрта можна было і не рабіць. Ідэі барацьбы за свабоду былі такія блізкія, зразумелыя нікарагуанцам, што наша «Брэсцкая крэпасць» ператваралася ў сапраўдную маніфестацыю пратэсту супраць усялякага замаха на свабоду і незалежнасць народаў.

Акрамя тых нумароў, пра якія я ўжо казаў, мы прывезлі вянок з танцаў усіх народаў ССРС і, зразумела, многа нашых беларускіх: «Лявоніху», «Крыжачок», «Кавалі».

Артысты «Вясёлкі» — моладзь, якая нарадзілася і вырасла пасля Вялікай Айчынай вайны, пад мірным небам, пра выбухі бомбаў, смерць і забойствы ведае толькі з кніг, кіно і, на жаль, апошнім часам усё больш — з газет, перадач радыё, тэлебачання, прысвечаных падзеям у «гарачых кропках» планеты. І вось нас у Манагуа каля самалёта

сустрэкае прывабная маладая жанчына Юдзіт, прадстаўнік прафцэнтра Сандынціскага фронту, якая расказвае, што ўжо доўгі час просіцца на фронт і спадзяецца ў хуткім часе туды трапіць. Муж Юдзіт зараз таксама баец народнай арміі.

Такая сям'я там не выключэнне. Уся краіна ўзнялася на абарону заваёў народнай рэвалюцыі. У невялікім гарадку Масаі, дзе жывуць адмысловыя майстры, нам не ўдалося даць канцэрт. У той дзень, калі мы туды прыехалі, у горадзе была аб'яўлена ўсеагульная мабілізацыя.

Запомнілася сустрэча з рабочымі тэкстыльнай фабрыкі. Якая шчырая і сяброўская атмасфера панавала на ёй! Мы адказвалі на шматлікія пытанні. Рабочых цікавілі самыя розныя бакі жыцця нашай краіны. А больш за ўсё «дасталосся» салісты ансамбля Ганне Бакуновіч, Яна таксама тэкстыльшыца і шмат расказвала на той сустрэчы пра Мінскі камвольны камбінат, спрыяльныя ўмовы працы на ім, сучаснае тэхнічнае абсталяванне, выдатную прадукцыю.

Ды і наогул цікавасць да ССРС у Нікарагуа надзвычай вялікая. Мы прывезлі з сабой на далёкую зямлю многа розных сувеніраў, самым жаданым з іх для нашых новых сяброў стаў значок з партрэта Леніна. Кожны, з кім мы сустракаліся, хацеў атрымаць менавіта гэты, такі дарагі для іх.

З канцэртаў пабывалі ў сямі дэпартаментнах краіны і паўсюль бачылі: не даюць рэакцыйныя сілы мірна жыцця нікарагуанскаму народу. Амаль кожны дзень то ў адным, то ў другім месцы чулі пра злачынствы самаўладных банд, якія пранікаюць у рэспубліку з-за мяжы. Адно з такіх злачынстваў стала прычынай адмены канцэрта ў Манагуа, калі замест свята атрымаўся дзень жалобы: хавалі чатырнаццаць патрыётаў, загінуўшых на ўскраіне горада ад рук бандытаў.

Над роднай Беларуссю сёння свеціць мірнае сонца. Але наш народ, які пазнаў усе жахі мінулай вайны, ніколі не застанецца абыякавым да гора і пакут іншых людзей.

...Калі адляталі з аэрапорта Манагуа, нас зноў праводзіла Юдзіт. Мы глядзелі на яе, і яна ўвасабляла для нас ўсю непакорную прыгнятальнікам і свабодалюбную Нікарагуа.

Запісала Г. УЛІЦЕНАК.

Мікола АЛТУХОУ

ПЕРАД ПАЛЁТАМ

Недзе ў Афрыцы
Нашы гусі
Ужо збіраюцца у палёт
Да праменістай Беларусі,
Да палескіх блакітных вод.

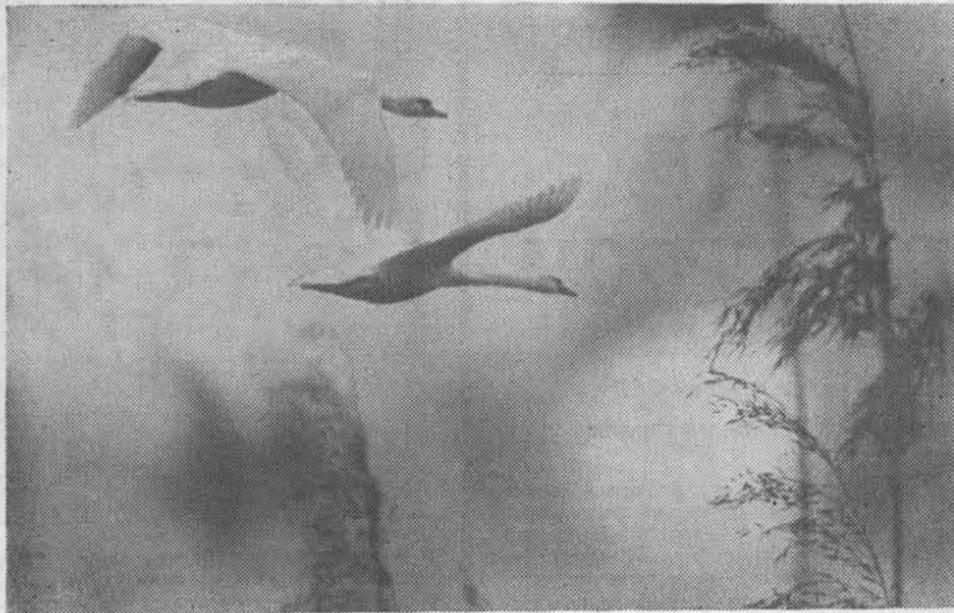
Качкі
Каля вытокаў Ніла,
Дзе такія пяскі, як медзь,

У чаротах збіраюць сілы,
Каб да Нёмана даляцець.

Берасцянікі,
Шпакі, заранкі
Прыслухоўваюцца зноў і зноў:
Можа, вецер нясе марзанку
Весніх сонечных ручаёў!

любвія сэрцу мясціны

МІЛЫЯ ВОБРАЗЫ РОДНАГА КРАЮ

Чалавеку заўсёды карціць убачыць «самае-самае». Самае глыбокае беларускае возера — Доўгае ў Глыбоцкім раёне — 56,4 метра.

Бачыў я яго толькі адзін раз, але ніколі не забуду таго ўражання, якое яно пакінула. Уразіла веліч гэтага цуда прыроды.

Восень пазалаціла зямлю, надала лясам маўклівую задуманнасць, дарослую сцішанасць. Пад лёгкімі, амаль нерухомымі шэрымі воблакамі ўзгоркі здаваліся суровымі. Лясы, як коўдрай, ахуталі іх і збягалі па схілах да самай вады, цёмнаватай, халоднай.

Возера сапраўды доўгае. Выцягнулася яно з паўночнага ўсходу на паўднёвы захад больш як на шэсць кіламетраў. Шырыня ж максімальная восемсот, сярэдняя — толькі 360 метраў.

Так і ляжыць яно вузкай палоскай між лясістых узгоркаў і палёў. Яны падступаюць да самых берагоў, высокіх, мурожных.

Пакуль мы любаваліся, выглянула сонца, падзьмуў ветрык. Дробныя хвалі пабеглі па люстраной роўнядзі, засерабрыліся. Пасвятлеў і лес. І возера паўстала ва ўсёй сваёй неапальнай красе — як кінуты ў дарагую аправу лясоў брыльянт.

Возера ў многім своеасаблівае. Складаецца з двух глыбокіх плёсаў, падзеленых высокім падняццем дна. Расказваюць, што на ім ёсць скалы, глыбокія ямы, хады.

У возеры водзіцца розная рыба. Жыве і стынка (з марскім пахам і незвычайным смакам), якая больш нідзе ў рэспубліцы не сустракаецца.

...3 дня ў дзень, з году ў год чалавек пазнае сваю зямлю. Лужок каля хаты. Рачулка ў квяцістых берагах. Груша-дзічка ў полі. Прапахлы крамянымі баравікамі беразняка. Куст вербалозу з пшчотнымі коцікамі. Спеў жаўрука. Сустрэча з бабром ці ласем. Спорны, цёплы дождж. Бура з маланкамі і грамам. Першая злоўленая плотка. Жменя спелых, самім сабраных суніц...

Колькі такіх непаўторных імгненняў дае чалавеку жыццё! Колькі светлых малюнкаў прыроды ўбірае ён у сваю памяць і сэрца!

Як хораша сказаў пра гэта Якуб Колас:

**Вобразы мілыя роднага краю,
Смута і радасць мая!
Што маё сэрца да вас парывае!
Чым так прыкованы я
К вам, мае ўзгорачкі роднага
поля
Рэчкі, курганы, лясы...**

З мілых вобразаў паступова вырысоўваецца аблічча роднага краю.

...Узгоркі і ўзгоркі — як кінутыя па навагрудскай зямлі боханы хлеба. А калі на ўзгорках запалавее жыта, здаецца, што чуеш пах свежай, падрумяненай сібы. Нібы ўся зямля пахне хлебам.

...Раўніне не відаць канца. Яна нібы раствараецца ў далёкай цёплай смуге. У ёй дрэмлюць-песцяцца беразнякі, хвойнікі, дубровы. Такая скідзельская раўніна з амаль чарназёмнымі глебамі.

...Па бясконцых лугах, праз пушчу бязьвішчэ гманлівага Шчэра. Дзе сцішаная і раздумлівая, а дзе хуткапынная і вірлівая, рака нясе ў Нёман свой дар — роўню з берагамі ваду.

Раўніны і ўзвышшы. Пушчы і дубровы. Рэкі і азёры. Палі і лугі. Усё гэта — Гродзенчына. Падперазаная срэбразвоным Нёманам, як сінім ільняным поясам, раскінулася яна на захадзе рэспублікі. Адна з багатых і эканамічна моцных абласцей.

А на поўдзень ад яе — Брэстчына. Самая цёплая наша вобласць; снег у Брэсце растае ў сярэднім на сорок дзён раней, чым у Віцебску. Раней зацвітаюць сады. Раней спее ўраджай.

Мясцовасць тут раўнінная. І рэкі павольнейшыя. Прыпяць, Піна, Ясельда і іншыя цякуць

між балот, сілкуюцца з іх. Лясы таксама раскіданы па балотах — альховыя, сасновыя.

Апошнім часам чалавек асвойвае вялікія масівы палескіх балот — і пейзаж мяняецца. Шырэй і прасторней разлягліся палі, сенажаці. Яны акаймаваныя каналамі. Будуюцца буйныя вадасховішчы, сажалкі.

Калі ў Брэсцкай вобласці даспяваюць вінаград і абрыкосы, то ў Віцебскай і дуб не вельмі расце: суровы тут клімат для яго. Затое ў Віцебшчыны свая адметнасць, свая краса. Гэта край азёр, цэлых азёрных сістэм. Браслаўскія, Ушацкія, Лепельскія азёры, Асвейскае, Рыча, Лосвіда, Лукомскае... Па колькасці і плошчы азёр, па густыні рачной сеткі вобласць займае першае месца ў рэспубліцы.

Нездарма гэты край завуць Паазер'ем. У іншых месцах азёры ляжаць адно за адным. Нярэдка і адрозніць цяжка, дзе канчаецца адно і пачынаецца другое...

Якуб Колас у тым жа вершы сказаў:

**Толькі я лягу і вочы зачыню,
Бачу я вас прад сабой:
Ціха праходзіце вы, як жывыя,
Ззяючы мілай красой.**

І вырастае з мілых вобразаў вобраз Беларусі.

Мікола ДЗЕЛЯНКОўСкі.

У вашу калекцыю ПРА ПОМНІКІ РАТНАЙ СЛАВЫ

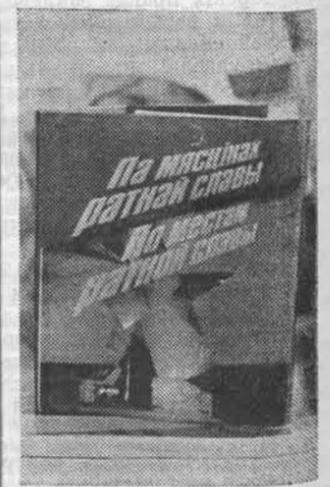
Беларуская зямля мае багатую і слаўную гісторыю. Разам з вялікім рускім народам і іншымі народамі-братамі беларусам у розныя часы даводзілася змагацца з ворагамі. Як успамін аб гэтых незабыўных бітвах, стаяць на Беларусі помнікі і абеліскі, узвышаюцца мемарыяльныя комплексы. Адно з іх налічвае дзесяткі, нават сотні гадоў, іншыя ўзведзены параўнальна нядаўна, пасля грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў.

Пра многія з іх гаворыцца на старонках альбома «Па мясцінах ратнай славы», які выйшаў у выдавецтве «Беларусь». Выданне гэтае цікавае тым, што, нягледзячы на нішны фармат, дастаткова поўна расказвае пра сімвалы гераізму і мужнасці народа на беларускай зямлі. Аўтар тэксту і складальнік альбома — М. Сінькевіч, фотамайстры — В. Бараноўскі, В. Ганчарніка, Ю. Іваноў, Я. Коктыш і іншыя.

Усяго ў альбоме больш за шэсцьдзесят наляровых ілюстрацый. Прыцягвае ўвагу чытача фотаздымак Беларэжы, што была ўзведзена яшчэ ў XIII стагоддзі і стала адным з першых узораў каменнага манументальнага дойлідства; руіны навагрудскага замка; помнік у гонар першай перамогі рускіх войнаў на чале з Пятром I над шведскімі войскамі, які знаходзіцца ў вёсцы Лясной Слаўгарадскага раёна...

А вось помнікі і комплексы савецкага часу: абеліск Перамогі ў Мінску, Курган славы, помнік танкаваму экіпажу П. Рака ў Барысаве, мемарыяльны комплекс савецка-польскай баявой садружнасці ў Леніна Горкаўскага раёна і іншыя.

Тэкст альбома «Па мясцінах ратнай славы» паддзены на беларускай і рускай мовах.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:
МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.

Зак. 1738

Спартландыя — так называецца традыцыйная спартакіяда выхаванцаў дзіцячых садоў вытворчага аб'яднання «Гомсельмаш». Праводзіцца яна раз у два месяцы ў яго спартыўным клубе, які адзначаў нядаўна сваё дваццатгоддзе. Разнастайныя ігравыя спаборніцтвы, спаборніцтвы ў спрыце і сіле вельмі падабаюцца дзецям, якія робяць першыя крокі ў спорце. А іх бацькі з задавальненнем прымаюць удзел у малых алімпіядах спартакіяды, якія праводзяцца пад дэвізам «Тата, мама, я — спартыўная сям'я!»

НА ЗДЫМКУ: ідуць спаборніцтвы: хто пераможа!

Фота І. ЮДАША.

ГАСТРОЛІ АРТЫСТАЎ САВЕЦКАГА ЦЫРКА

З вялікім поспехам у Дэлі праходзяць гастролі артыстаў савецкага цырка, якія прыбылі сюды па запрашэнню Індыйскага савета па культурных сувязях у адпаведнасці з праграмай абменаў паміж дзвюма краінамі ў галіне культуры, навукі і адукацыі. Арганізатары гастролі прадаставілі ім буйнейшы ў рэспубліцы Палац спорту «Індрапрастха».

Кіраўнік Індыйскага савета па культурных сувязях Т. А. Назарэт, які выступіў на прэс-канферэнцыі для індыйскіх журналістаў напярэдадні прэм'еры, сказаў, што «ў Індыі з вялікай цікавасцю чакаюць выступленняў праслаўленых майстроў савецкага цырка, якія сваім майстэрствам пакарылі ўвесь свет».

Савецкія артысты апраўдалі спадзяванні глядачоў. Каля дзевяці тысяч чалавек, якія запоўнілі Палац спорту, бурнымі апладысмантамі сустракалі кожны нумар праграмы.

Цудоўны кантакт з глядачамі ўстанавілі клоуны — заслужаныя артысты Беларускай ССР Варанецкі і Гулевіч. Гучнымі апладысмантамі суправаджаліся выступленні групы гімнастаў на турніках пад кіраўніцтвам заслужанага артыста РСФСР Лявонцьева, эквілібрыстаў, акрабатаў. «Выступленні майстроў цырка з Савецкага Саюза пакарылі сэрцы дэлінцаў», сказаў карэспандэнту ТАСС Т. А. Назарэт.

На адкрыцці гастролі прысутнічаў віцэ-прэзідэнт Індыі М. Хідаятула, члены парламента. Пасля заканчэння прадстаўлення М. Хідаятула цёпла падзякаваў савецкім артыстам за іх высокае майстэрства.

Акрамя Дэлі, артысты савецкага цырка выступяць у Калькуце і Чындгарху.

В. БАЙДАШЫН.